

כְּשֵׁי־עֶקֶב מִסְתַּכֵּל בְּיוֹסֵף, הִיָּה נִשְׁלָם בְּנִפְשׁוֹ כְּאִלּוּ רָאָה אֶת אִמּוֹ שֶׁל יוֹסֵף, שֵׁי־פִיו שֶׁל יוֹסֵף דּוֹמָה לְיִפְתָּה שֶׁל רַחֵל, וְהִיָּה מִדְּמָה בְּעֵצְמוֹ כְּמוֹ שֶׁלֹּא עֵבֵר עָלָיו צִעַר בְּיָמָיו.

וּבְשִׁיּוֹסֵף נִפְרָד מִמֶּנּוּ, אִזּוֹ הִתְקַיֵּם בּוֹ, לֹא שְׁלוֹתָי וְלֹא שְׁקֻטָּתִי וְלֹא נַחְתִּי וַיָּבֵא רִגְזוֹ, שָׁנָה הִיָּה קִשָּׁה לְיַעֲקֹב מִכָּל מָה שֶׁעָבַר. וּבְזִמְנֵי שִׁיּוֹסֵף נִפְרָד מִמֶּנּוּ מָה כְּתוּב? (בראשית לו) יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הִיָּה רֹעֵה וְגו'. וְכָל יָמָי יַעֲקֹב לֹא הִיָּה לוֹ צֶעַר כְּזֶה, וְהִיָּה בּוֹכָה כָּל יוֹם עַל אוֹתָן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה שֶׁל יוֹסֵף.

מָה הִשִּׁיבוּ לוֹ? (שם מו) וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיָד. הֲרִי לָךְ שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנִים אַחֲרוֹת בְּעֵנּוּגִים וְתַפְנוּקִים וְהִנְאוֹת וְכִסּוּפִים. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְגו'. שְׁנֵינּוּ, שֶׁכָּל אוֹתָן שָׁנִים שְׂכִינַת כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָאָה עִמּוֹ, וְלִכֵּן אֵלּוּ נִקְרְאוּ חַיִּים.

בֹּא רָאָה, כְּתוּב וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. נִרְאָה הִיָּה שְׂבַתְחָלָה מִתָּה הִיָּתָה אוֹתָהּ הַרוּחַ שְׁלוֹ וְלֹא הִיָּה מִתְּפוּן לְקַבֵּל רוּחַ אַחֲרָת, שֶׁהֲרִי רוּחַ שְׁלֹמְעֵלָה לֹא שׁוֹרָה בְּרִיקָנוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שְׂכִינָה לֹא שׁוֹרָה אֲלֵא בְּמָקוֹם שְׁלָם, וְלֹא בְּמָקוֹם חֶסֶר, וְלֹא בְּמָקוֹם פְּגוּם, וְלֹא בְּמָקוֹם עֲצוּב, אֲלֵא בְּמָקוֹם שְׁהַתְּפוּן, בְּמָקוֹם שְׂמֻחָה, וְלִכֵּן כָּכָל אוֹתָן שָׁנִים שִׁיּוֹסֵף נִפְרָד מֵאֲבִיו וַיַּעֲקֹב הִיָּה עֲצוּב, לֹא שְׂרָתָה בּוֹ שְׂכִינָה.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתוּב (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בָּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּה. לְהוֹצִיא, שְׂאִין עֲבוֹדַת הַקְּדוֹשׁ

כָּל יוֹמוֹי דִּי־עֶקֶב בְּצַעֲרָא הוּו, בְּצַעֲרָא אַעֲבַר לֹון בְּקַדְמֵיתָא, כִּינֹן דִּחְמָא לְיוֹסֵף, וְהוּוה קָאִים קַמֵּיה, כַּד יַעֲקֹב מִסְתַּכֵּל בְּיוֹסֵף, הוּוה אֲשַׁתְּלִים בְּנִפְשֵׁיה, כְּאִילוּ חֲמָא לְאִמֵּיה דְּיוֹסֵף. דְּשַׁפִּירוּ דְּיוֹסֵף דְּמִי לְשַׁפִּירוּ דְּרַחֵל. וְהוּוה דְּמִי בְּגַרְמֵיה כְּמָה דְּלֹא אַעֲבַר עָלֵיה צַעֲרָא בְּיוֹמוֹי.

וְכַד יוֹסֵף אֲתַפְּרֵשׁ מִנֵּיה, כְּדִין אֲתַקְיִים, לֹא שְׁלוֹתִי וְלֹא שְׁקֻטָּתִי וְלֹא נַחְתִּי וַיָּבֵא רִגְזוֹ. דָּדָא קִשָּׁיָא לִיָּה לְיַעֲקֹב מִכָּל מָה דְּעָבַר, וּבְזִמְנָא דִּאֲתַפְּרֵשׁ יוֹסֵף מִנֵּיה, מָה כְּתִיב, (בראשית לו) יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הִיָּה רוֹעֵה וְגו'. וְכָל יוֹמִין דִּי־עֶקֶב, לֹא הוּוה לִיָּה צַעֲרָא כְּהֵאִי, וְהוּוה כְּכִי כָּל יוֹמָא לְאִינוּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה דְּיוֹסֵף.

מָאִי קֶאֱתִיבוּ לִיָּה, (בראשית מו) וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיָד, הָא לָךְ שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחֲרֵינִין, בְּעֵנּוּגִין וְתַפְנוּקִין וְהִנְאוֹת וְכִסּוּפִין. הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְגו'. תָּנָא, כָּל אִינוּן שְׁנִין, שְׂכִינַתָּא יִקְרָא דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עִמֵּיה אֲשַׁתְּפַחָא, וּבְגִין כְּךָ חַיִּים אִקְרוּן.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם, אֲתַחֲזִי דְהָא בְּקַדְמֵיתָא מִית הוּוה הַהוּא רוּחָא דִּילֵיה, וְלֹא הוּוה מִתְּפוּיֹן לְקַבֵּלָא רוּחָא אַחֲרָא. דְהָא רוּחָא דְלַעִילָא, לֹא שְׂרִיא בְּרִיקָנָא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שְׂכִינַתָּא לֹא שְׂרִיא אֲלֵא בְּאֲתַר שְׁלָים, וְלֹא בְּאֲתַר חֶסֶר, וְלֹא בְּאֲתַר פְּגִים, וְלֹא בְּאֲתַר עֲצִיב, אֲלֵא בְּאֲתַר דִּאֲתַפְּוּן, בְּאֲתַר חֲדוּ. וּבְגִין כְּךָ, כָּל אִינוּן שְׁנִין דְּיוֹסֵף אֲתַפְּרֵשׁ מֵאֲבוּי, וַיַּעֲקֹב הוּוה עֲצִיב, לֹא שְׂרִיא בֵּיה שְׂכִינַתָּא.

תָּנָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתִיב, (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת ה'

בְּרוּךְ הוּא אֵלָא מִתּוֹךְ חֲדוּהָ.
שָׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵין שְׂכִינָה
שׁוֹרָה מִתּוֹךְ עֲצוּבוֹת, שְׁפָתוֹב
(מלכים ב-ג) וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְגֵן וְהִיָּה
כְּנֶגֶן הַמְּנַגֵּן. מִנְגֵן מִנְגֵן שְׁלֹשׁ
פְּעָמִים לְשֵׁם מָה? פְּדִי לְעוֹרֵר רוּחַ
מִשְׁלָמוֹת הַכֹּל, שֶׁהוּא רוּחַ שְׁלֹם.
אָמַר רַבִּי אָבָא, שֵׁם שְׁנִינּוּ, הַכֹּל
נִמְצָא מֵאַרְבַּעָה צְדָדִים, וְכֹל
הַשְּׂרָשִׁים שֶׁל הָעֲלִיּוֹנִים
וְהַתְּחַתּוֹנִים בָּהֶם אַחֲזִיזִים. וְשְׁנִינּוּ,
זֶה נִכְנָס וְזֶה יוֹצֵא, זֶה סָתוּם וְזֶה
מְפָרֵשׁ, אַחֲזוּ אֶחָד בַּחֲבֵרוֹ, וְהֵם
אָבוֹת הַכֹּל.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, (דברים י) רַק
בְּאַבְתִּיךָ חָשַׁק ה'. פְּתוּב בְּאַבְתִּיךָ,
מִמֶּשׁ שְׁלֹשָׁה, וּמִשְׁמַע שְׁפָתוֹב רַק
- רַק מִמֶּשׁ, וּמֵאֵלָה נִפְרָדִים
וְנֹאֲחִזִים כֹּל שְׁאָר הָאֲחֵרִים וְעוֹלָם
הַשֵּׁם לְהַתְּעִיר.

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִן הַיּוֹם
שֶׁהַתְּעִלָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן מִהַמְּעָרָה,
הַדְּבָרִים הִלְלוּ לֹא נִתְּכַסּוּ מִן
הַחֲבָרִים וּבְסוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים הָיוּ
מִסְתַּפְּלִים וּמִתְגַּלִּים מִבִּינֵיהֶם,
כְּאִלוּ שֶׁנִּתְּנּוּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה בְּהַר
סִינִי, אַחַר שְׁמַת פְּתוּב (בראשית ה)
וַיִּסְכְּרוּ מִעֵינֹת תְּהוֹם וְאַרְבּוֹת
הַשָּׁמַיִם, וְהָיוּ הַחֲבָרִים מְרַחֲשִׁים
דְּבָרִים, וְלֹא מִתְקַיְּמִים בָּהֶם.

שְׁיֹם אֶחָד הִיָּה יוֹשֵׁב רַבִּי יְהוּדָה
עַל פִּתְחָהּ שֶׁל טְבַרְיָה וְרָאָה שְׁנֵי
גְּמָלִים שְׁמַעְלִים בְּגַדֵי צֹמֵר מְעַל
הַפְּתָפִים. נִפְל הַמֶּשָׂא שֶׁל בְּגַדֵי
הַצֹּמֵר, וּכְאוּ צִפְרִים, וְעַד שֶׁלֹּא
הִגִּיעוּ עֲלֵיהֶם, הַתְּבַקְעוּ.

אַחַר כֵּן בָּאוּ כַּמָּה צִפְרִים, וְהָיוּ
הוֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם, וְשֶׁהוּ [וּרְקָן]
אוֹתָם בְּסָלַע, וְלֹא הַתְּבַקְעוּ, וְהָיוּ
צוֹנְחִים לָהֶם וְלֹא הָיוּ נִפְרָדִים.

בְּשִׁמְחָה בָּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּה. לְאַפְקָא, דְּלִית
פּוֹלְחָנָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אֵלָא מִגּוֹ חֲדוּהָ.
דָּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לִית שְׂכִינְתָּא שְׂרִיא מִגּוֹ
עֲצוּבוֹת, דְּכַתִּיב (מלכים ב ג) וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְגֵן
וְהִיָּה כְּנֶגֶן הַמְּנַגֵּן. מִנְגֵן מִנְגֵן תִּלַּת זִמְנֵי
אַמְאִי. בְּגִין לְאַתְעָרָא רוּחָא מִשְׁלִימוֹתָא
דְּכֹלָא, דִּהוּא רוּחַ שְׁלִימָא.

אָמַר רַבִּי אָבָא, תַּמָּן תְּנִינּוּ, מֵאַרְבַּע סְטָרִין
כֹּלָא אֲשַׁתְּפַח, וְכֹל שְׂרָשִׁין דְּעֵלְאִין
וְתַתְּאִין בְּהוּ אַחֲדִין. וְתָנָא דָא עֵייל וְדָא נְפִיק
דָא סָתִים וְדָא פְרִישׁ, אַתְּאֲחַד חַד בַּחֲבֵרְתָּהּ,
וְאִינוּן אַבְהֵן דְּכֹלָא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, (דברים י) רַק בְּאַבְתִּיךָ חָשַׁק
ה', פְּתִיב בְּאַבְתִּיךָ, מִמֶּשׁ תִּלְתָּא,
וּמִשְׁמַע דְּכַתִּיב רַק, רַק מִמֶּשׁ, וּמֵאֵלִין
מִתְפָּרֵשׁן וּמִתְאַחֲדֵן כֹּל שְׁאָר אַחֲרֵינִין,
וְסִלְקִין שְׁמָא לְאַתְעָטְרָא.

תָּנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִן יוֹמָא דְאַסְתִּילִיק
רַבִּי שְׁמַעוֹן מִן מְעָרְתָּא, מְלִין (אל"ף) לֹא
אַתְּכַסִּין מִן חֲבַרְיָא, וְרִזִין עֵלְאִין הָיוּ
מִסְתַּפְּלִין וְאַתְגַּלִּין מִבִּינֵיהוּ, כְּאִלוּ
אַתְיִיְהִיבוּ הֵיָּא שְׁעָתָא בְּטוֹרָא דְסִינִי. בְּתַר
דְּשָׁכִיב פְּתִיב, (בראשית ח) וַיִּסְכְּרוּ מִעֵינֹת (דף ר"ז
ע"א) תְּהוֹם וְאַרְבּוֹת הַשָּׁמַיִם, וְהָיוּ חֲבַרְיָא
מְרַחֲשֵׁן מְלִי, וְלֹא מִתְקַיְּמִי בְּהוּ.

דְּיוֹמָא חַד הָוָה יְתִיב רַבִּי יְהוּדָה, אַפְתָּחָא
דְּטְבַרְיָה, וְחָמָא תְּרִי גְּמָלִי, דְּסִלְקִי
קְטִפְרָא מְעֵלוּי דְכַתְּפִין, נִפְל מְטוּלָא
דְּקְטִפְרָא, וְאַתּוּ צִפְרִי. וְעַד לָא מָטוּ
עֲלֵיהוּ, אַתְּבַקְעוּ.

בְּבַתֵּר אַתּוּ כַּמָּה צִפְרִין, וְהָיוּ אֲזִלִי עֲלֵיהוּ,
וְשָׂרוּ (ג"א וְשָׂרִיאוּ) לוֹן בְּטְרִטִישָׁא, וְלֹא מִתְבַּקְעִין. וְהָיוּ צוֹנְחִין לוֹן,